

NAIMATTOMIEN MIESNÖRTTIEN ELÄMÄNTAPA?

Pekka Himanen tarjoaa Linus Torvaldsin ja Manuel Castellsin puffaamaa uutta hakkerietikkaa informatiivismiin (Castellsin termi) perustuvan verkostoyhteiskunnan kehittämän industrialistis-kapitalistisen protestanttisen etiikan tilalle. Vaikka hän ei sitä täysin selvästi ilmaisekaan, niin kapitalismi Weberin protestanttisessa etiikassa korvautuu ilmeisen selvästi hakkerien pääperiaatteella eli copleyleftilla (copleyleft – all rights reversed) eli sharewarella. Hakkerismi edustaa siis oikeastaan jonkinlaista kyberkommunismia, kommunismin tieteellisteknistä vallankumousta (josta Neuvostoliitossa kovasti puhuttiin, mutta ei koskaan oikein toteutettu, kuten Viktor Pelevin on hauskaasti kuvannut Omon-Ra-kirjassaan). Ymmärrettävistä syistä Himanen ei tätä kovasti korosta, ja lisäksi hän on niin, että monet hänen sankareistaan ovat kyllä kapitalisointeja luovat keksintönsä varsin onnistuneesti ja toteuttavat hakkerietikkaansa nyt vapaana kaikista taloudellisista huolistista ja turhista rajoituksista.

Kyse ei siis ole täydellisestä vallankumouksellisesta käänteestä vaan ehkäpä jonkinlaisesta kapitalismin vapaamatkustusperiaatteesta: juuri kapitalismin päälle tai kylkeen on siis mahdollista rakentaa systeemi, joka ikään kuin hylkää kapitalismin. Toisaalta Himasen mukaan asia onkin oikeastaan toisin päin: nykyinen verkostokapitalismi perustuu hyvin pitkälle hakkerien kehittämiin ilmaisohjelmiin. Tämä voi olla totta, mutta ei-hakkeristiset käyttäjät elä-

vät kyllä vielä tiukasti Microsoftin monopolimaailmassa, jossa käytetävistä standardista pitää maksaa huimia summia (esim. Helsingin yliopisto maksaa Microsoftille lisenssimaksuja hirveitä määriä). Ja ainakin meillä Suomessa on jokainen pienikin ”sisällöntuottaja” tiukka Teoston ja Kopioston kannattaja. Ei puhuttakaan siitä, että hengen tuotteet olisivat ilmaiseksi jaossa, vaan saamme itse asiassa lukea hurjia väitteitä siitä, miten paljon vahinkoa piratismi (eli hakkerismin populaarikulttuurinen muunnelma) on saanut aikaan. Pekka Gronow puhkaisi tämän kuplan ansiokkaasti joitakin aikoja sitten Helsingin Sanomissa osoittaessaan, että ”menetyksien” laskutapa on vähintäänkin arveluttava ellei täysin väärä. On kummallista, että Himanen ei edes mainitse piratismia hakkeri-ilmiönä, vaikka juuri piratismi osoittaa, että hakkerius synnyttää myös varsin mahtavia vastareaktioita.

Mutta entä sitten itse etiikka? Himanen luettelee seitsemän ominaisuutta, jotka kuvaavat protestanttisen etiikan verkostoyhteiskunnallista versiota: raha, työ, optimaalisuus, joustavuus, vakaus, määrätietoisuus ja tulostavuuksisuus. Näitä vastaan asettuvat hakkerietikassa seitsemän arvoa: intohimo, vapaus, sosiaalinen arvokkuus ja avoimuus, aktiivisuus, välittäminen ja kaikkein korkeimpana arvona luovuus.

Himanen maalaillee suhteellisen yleisesti näitä arvoja ja niiden soveltamista hakkerismissa, jonka hän ymmärtää toki laajemmin kuin pel-

kästään PC-ohjelmien tekoon liittyvänä. Kaikella inhimillisellä toiminnalla voi olla hakkeristinen luonne. Valitettavasti vain Himanen ei kovin paljoa tarkastele muiden alueiden esimerkkejä. Toki voin hyvinkin kuvitella, että lasten kasvatamisessa hakkerietikka on huomattavasti hauskempaa kuin protestanttinen etiikka, mutta kun kyseessä ovat pienet lapset, tiedämme myös hyvin, että hakkeristinen suhtautuminen ei kovin hyvin vastaa heidän tarpeitaan säännöllisyydestä, toistuvuudesta, jatkuvasta läsnäolosta, jatkuvasta sitoutuneisuudesta. Itse asiassa on aivan ilmeistä, että hakkerietikka on hyvin pitkälle nuorten naimattomien miesnörttien elämäntapa, johon naiset mahduttavat vain kahdessa roolissa: pitämään huolen siitä, että nämä miehet saavat ohjelmoida silloin, kun haluavat, ja toisaalta toimimaan täysin samoilla pelisäännöillä eli käyttäytymään kuin nuoret miehet.

Hakkerietikka ei siis voi toimia yhteiskunnallisena järjestysperiaatteena (niin kuin ei kommunismikaan!). Mutta on ilmeistä, että se toimii joissakin asioissa loistavasti. Himasen mukaan Internet ja www perustuvat pitkälle juuri käytännölliseen hakkerismin siten, että järjestelmän avoimuus ja perustandardit ovat jatkuvasti juuri hakkerien suojeluksessa ja valvonnassa. Kukaan ei voi monopolisoida Internetiä (joskin Microsoft kovasti yrittää), ja toisaalta sen perustandardit ja protokollat on kehitetty avoimen, sääntelemättömän ei-valtiollisen, ei-

kaupallisen ja ei-kansalaisyhteiskunnallisen toiminnan rajoissa. Itse asiassa on mielenkiintoista todeta, että GSM on myös tällainen avoin standardi, joka kehitettiin olennaisesti Pohjoismaista lähtien ja joka on jo tehnyt mihinnsuunnan myös Yhdysvaltoihin, jopa niin, että Ericsson, joka satsasi väärin hevoisiin (väärin standardeihin), ilmeisesti menetti asemansa juuri tämän vuoksi. Silti GSM (group special mobile) kehitettiin alun perin valtioiden välisenä varsin byrokraattisena yhteistyönä, josta hakkerismi oli kaukana.

Meidän suomalaisten kannalta suurin hakkerietikan yksittäinen menestystuote on Linux, jonka kehittäjä on kaikkien tuntema Linus Torvalds. Linux ei kuitenkaan näytä pystyvän lyömään Windowsia käyttöjärjestelmänä, vaikka se olisi kuinka paljon parempi, ehkä juuri siksi että me onnettomat puolialfabeetit tarvitsemme melko kiinteää, pysyvää ja suhteellisen helppokäyttöistä järjestelmää, jossa voimme käyttää luovuuttamme muuhun kuin järjestelmän käyttökokeiluihin ja luovien ratkaisujen etsimiseen vaikka keskellä yötä. Nythän on tunnettua, että Windows romahtelee tämän tästä. (Tämänkin kirjoittamisen aikana kerran iskin jotain näppäintä ja sain tulokseksi, että ohjelma [en minä] on suorittanut ille-

gal operationin ja ohjelma suljetaan. Onneksi olin juuri tehnyt välitalletuksen.) Silti sen saa uudelleen toimimaan käynnistämällä kaiken uudelleen. Joka tapauksessa toivon hartaasti, että näin kävisi ja että esimerkiksi oma yliopistoni siirtyisi kokonaan Linuxiin, mutta näin ei näytä käyvän, vaan Microsoft jyllää edelleen. Minulle ei ole täysin selvinnyt syytä tähän, kun olen sitä yliopistomme eksperteiltä kysellyt.

Linus Torvalds on kirjoittanut Himasen kirjaan pienen esipuheen, jota ei hirveästi voi kehua. Se kuulostaa kovasti vain pikkuvitsikkäältä esitelmältä johonkin hakkeri-illanviettoon. Sen ytimenä on "Linuksen laki" eli Linuksen versio Maslow'n perustarpeista. Linuksen mukaan niitä on kolme: selviäminen, sosiaalisuus ja viihde. Kuten Himanen myöhemmin toteaa, niin viihde on ehkä vähän vaatimaton ilmaus hakkeriuden korkeimmaksi motiiviksi, mutta toisaalta se kuvaa sitä keveyttä, jolla ainakin Linus tuntuu elämänsä suhtautuvaan (ja josta hänen tuore elämäkertansa on hyvä esimerkki). Todettakoon nyt kuitenkin, että yritettyäni turhaan lukuisia kertoja saada vastausta Linukselta pyyntöön tulla puhumaan sosiologikongressiin, niin kun lopulta tuskastuttuani ilmoitin panevani hänet ohjelmaan joka tapauksessa, sain heti äkäisen mailin, jossa

jyrkästi kiellettiin moinen hakkerismi. Luettuani Linuksen esipuheen ja omaelämäkerran luulen, että näin oli parempi.

Onko "Hakkerietikka" sitten itse hakkerietikalla toteutettu työ? Minun nähdäkseni osittain on, osittain ei. Himanen on saanut apua muilta "hakkereilta" (Torvalds, Castells), hänellä on ollut ilmeisen hauskaa kirja tehdessään, mutta siitä puuttuu se draivi ja äärimmäinen ponnistus, joka Himasen mukaan kuuluu myös hakkeriuteen. Kirja on niin sanotusti vasemmalla kädellä tehty, eikä siitä huou se kaikkien mahdollisten vaihtoehtojen ja kekeilujen henki, jota hakkerit parhaimmillaan edustavat.

On vähän huolestuttavaa, että Manuel Castellsinkin mielestä Himanen on tuottanut jotain todella poikkeuksellisen arvokasta. Mutta ehkä kyse on vain perinteisestä suomalaisesta kateudesta, jota olen aikaisemminkin näillä palstoilla tuonut esiin ...

J. P. ROOS

PEKKA HIMANEN
HAKKERIETIIKKA JA
INFORMAATIOAJAN HENKI
HELSINKI: WSOY, 2001